

ענף הבקר במשק המשפחתי

הרחבת יחידת העדר במשק המשפחתי הוא שונה בארצות השונות ואין להגיד שהתהליך כבר נסתיים והתייצב. למעשה טרם נעלמו יחידות עדר המונות רק 5 פרות, ואף פחות מזה, בארץ צות, בהן מעדיפים עדיין האיכרים משק חקלאי מעורב.

בהשפעת ה"זעזועים" שחלו בענף במושבים בארץ הועלתה הסיסמה (או המטרה) של יחידת עדר מינימאלית בת 15 פרות (ביחד עם בני הבקר — ימנה העדר 30—35 ראשי בקר), אשר בה רואים את הערובה לריווחיות הענף וקיומו הבטוח. יורשה לחתום מטה להביע אילו הסתייגויות ואף להשמיע כמה אזהרות.

ראשית — יש להביע חששות לגבי עצם המגמה לבסס את קיומה של משפחת המתיישב על טנף אחד בלבד. מלומדי ניסיון אנו בארץ בכגון דא, ואין צורך לחזור ולהזכיר את כל האכזרות שנגרמו לנו בשל כך (מתקבל הרושם שאף התפוח, שכה סינוור עיני רבים, עלול לאבד את ברק הזהב שלו).

שנית — בל נשלה את עצמנו באמונה ובתקווה שערך חלב בעל היקף גדול מבטיח גם תנובות גבוהות יותר וריווחיות הוגנת בכל התנאים ובכל המקרים. יושג אמנם מחזור גדול יותר, אבל אין הדבר זהה עם הכנסה נקיה גבוהה יותר. לא ייפלא הדבר כשבעל עדר של 8—10 פרות יזכה בהכנסה נקיה גדולה מזו של שכנו, ששם את מבטחו בעדר בן 15 או 20 פרה.

שלישית — נשקול פעם ופעמיים בטרם נמליץ על הרחבת העדר לפי הנוסחה הסכימאטית (לא פחות מ־15 פרות!) בכל משק מושבי ובכל איזורי הארץ. אסור לנו לשכוח שהאיכר בארץ צות הברית, כשהוא בא להרחיב את עדרו — אין עומדות בפניו המיגבלות של קרקע ומים כבארצנו, ואין הוא חייב לשאת בריבית כה גבוהה על הון ההשקעה בענף (מבנים, ציוד וכו'). ייתכן שתנאי השיווק המיוחדים של חלב ובשר, השוררים כיום בארץ (הסובסידיות הגדולות לחלב והמחירים בשוק הבשר), עשויים

בחוברת זו הננו מנסים לדון בבעיות ענף הבקר במשק החקלאי המשפחתי (מושבים ומושבות). לצערנו לא עלה בידנו לפתוח את הדיון בסקירה כוללת על הענף במשקים המשפחתיים בארץ והננו נאלצים להסתפק הפעם בשימויות שהגיעו אלינו ממושבים אחדים, בהן צוינו בעיות מקומיות בעיקר. מחברי רשימות אלה, רובם ככולם, התעכבו גם על עתיד הענף, בהיותם נתונים להלך הרוח שענף הבקר במשק האינדיבידואלי זקוק לתכנון ואירגון מחדש, שיהיו הולמים את ההתפתחות הטכנולוגית בענפי בעלי החי, וכן שיושתת ענף הבקר על העקרונות של ספציאליזציה, שחופפת למעשה את מגמות המונוקולטורה במשק החקלאי.

יש מהלכין לדיעה שיעילות הענף ורווחיותו עשויים להשתפר עם ההרחבה והמיכון המאקרו-סימאלי, ומכאן האמונה שגם במשק המושבי יש הכרח בהגדלת יחידת העדר כדי שתובטח פרנסתו של המתיישב. בשנים האחרונות הננו עדים לחיסולים של הענף במשקים המושביים ויתכן שגם עובדות אלה השפיעו על מתכננים ועל מתיישבים, ששומרים עדיין אימונים לענף, לבקש דרכים חדשות לביסוסו והשתרשותו במשק המושב, אם כי אין לראות, ברבים ממקרי החיסול, את ההוכחה, שהגורם לחיסול היתה אי-הראנטאביליות. ידוע הדבר שענף בקר החלב נחשב כאחד הבלתי נוחים ביותר מבחינת העבודה ו"מומו" העיקרי — שיעבוד בעל המשק לעדרו; לא ייפלא איפוא שחיסולים לא מעטים נעשו (אף במושבים ותיקים ומבוססים) מתוך שיקור לים של נוחיות בעבודה בענפים אחרים.

יחד עם זה, אין להתעלם מהתופעה והמגמה של הרחבת יחידת עדר החלב במשק המשפחתי בארצות רבות, וזה — הודות להתקדמות במיכון העבודה בענף זה. לא מעטים כיום העדרים שמונים 30—40 פרה למשפחה, וישנם גם משקים כאלה שמצליחים להשתלט על יחידת עדר בת 60 פרה, כשכוחות העבודה במשפחה מרובים יותר, או כשקיימת אפשרות להסתייע בעונות מסוימות בפועלים שכירים. קצב התהליך של

שימה על כפר ידידיה אנו מתרשמים שנוסף לבעיות יחידת השטח והמים, שמתעוררות עם הרחבת העדר, עלולה להופיע צרה (שלא כתר בה בשום תורה חקלאית) היא — צרת עודפים של זבל, שיתכן וצריך יהיה לבקש אמצעים (ואפילו חימיים) כיצד להיחלץ ממנה!

נהיה איפוא זהירים ונמליץ על עדר בן 15 פרות רק לגבי אותם המשקים שיהיה באפשרותם לספק לא פחות מ-50% מהאספקה שתהיה דרושה להזנת הבהמות, שכוח העבודה שלהם יספיק כדי טיפול נאות בעדר כולו, והזבל שיופרש — שלא יהווה מיטרד, אלא יהיה לברכה לשדות המשק, לגידוליו השונים וממילא לבעל המשק עצמו.

י. עצמון

להבטיח קיומה הראנטאבילי של יחידת עדר גדולה אף בתנאי קניית האספקה כולה מהחצר, אבל מדברים כבר בימים אלה בקול רם על כך שיהיה הכרח לסגל את הענף למלחמת קיום בכוחותיו הוא בשוק, ואז — כל רוח מצויה, ואף הקלה ביותר, עלולה לערער את רווחיותו לחלוטין.

יש הגיון בהרחבת יחידת העדר ביישובים כגון נחלל וכדומה, ובמושבות הגליל התחתון — ודאי שקיימות אפשרויות אלה, אם רק יובטחו כוחות עבודה מספיקים. אבל יהיה זה, משגה חמור להמליץ על ההרחבה גם ביישובים, בהם יחידת הקרקע היא בגבולות 25 דונם בס"ה, חלק מהשטח תפוס ע"י מטע, ובנוסף לזה — כמויות מי ההשקיה, אף הן מצומצמות ביותר. מהר

הודעות „תנובה" למשקים

תכניות הובלת החלב

לאור פניות גורמים שונים נדונו מחדש ההוראות בדבר תכניות הובלת החלב שהתפרסמו בחודש פברואר ש"ז, ואחרי בירור יסודי הוחלט להקל ולאפשר לאותם המשקים שיש בידם מתקנים נאותים לשמירת החלב, והמקפידים על הטיפול הנכון בו — הובלת החלב פעם ביומיים, בתנאי שחלב זה יהיה בטיב הדרוש.

בישיבת הנהלת אגף החלב מיום 27.10.64 הוחלט על השינוי המובא לעיל ונקבע הנוהל כדלקמן:

„תכניות הובלת החלב מהמשק למחלבה — אחת ביומיים; אך אם אין מקום לאיחסון החלב במשק, או כשטיב החלב אינו נותן אפשרות אחרת, יש להוביל את החלב פעם ביום”.

ההוראות הנ"ל באות במקום אלה המופיעות במשפט הראשון של חוזרנו שנשלח למשקים בפברואר 1964.

בהזדמנות זו, אנו מפנים את תשומת לבכם, שבחודשים האחרונים נאלצנו לפנות פעמים רבות לארגוני ההובלה בקשר לליקויים בהספקת החלב למחלבות, שגרמו נזקים לא מבוטלים. לכן, הננו חוזרים ומבקשים להקפיד ולתבוע ממובילי החלב, שיקיימו את ההוראות שנקבעו, כדי להבטיח מסירה תקינה של חלב למחלבות. סידורי עיבוד החלב במחלבות ותהליכי הייצור, מחייבים הספקת החלב לפי לוח הזמנים שנקבע בכל מחלבה ומחלבה ויש לאסוף את החלב בהתאם לכך.

צינורות פלאסטיים להוצאת החלב

בחוזרנו מיום 24.6.64, כבר הודענו על הופעת טעם וריח זר בחלב (המוזכרים כלור, פאנול ו„תרופות“) עקב שימוש בצינורות פלאסטיים בלתי מתאימים. בגלל מקרה נוסף שקרה לפני זמן מה, הננו חוזרים ומבקשים להקפיד על בדיקת הצינורות לפני הכנסתם לשימוש ולהיווכח אם הצינור אינו גורם להופעת הריח והטעם הזר בחלב.

מרכז תנובה בע"מ

אגף החלב